

ΜΑΘΗΜΑ 42
Ο ΚΙΚΕΡΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΙΛΙΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Υπάρχουν μερικοί σε αυτήν την τάξη (των Συγκλητικών), που (ώστε) είτε αυτά, τα οποία πλησιάζουν απειλητικά, δεν (τα) βλέπουν, είτε αυτά, τα οποία βλέπουν, προσποιούνται (ότι δεν τα βλέπουν): αυτοί εξέθρεψαν την ελπίδα του Κατιλίνα με επιεικείς αποφάσεις και επιβεβαίωσαν τη συνωμοσία, που (τη στιγμή που/ ενώ) γεννιόταν, με το να μην πιστεύουν (ότι αυτή γεννιέται). Υπό την επιρροή αυτών ενεργώντας πολλοί, όχι μόνο φαύλοι αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν ότι αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά. Τώρα καταλαβαίνω ότι αν αυτός φθάσει στο στρατόπεδο του Μάνλιου, όπου κατευθύνεται, κανείς δεν θα είναι τόσο ανόητος, που (ώστε) να μην βλέπει ότι έγινε η συνωμοσία, κανείς (δεν θα είναι) τόσο αχρείος, που (ώστε) να μην το ομολογήσει.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ		ΕΠΙΘΕΤΑ
Α΄ ΚΛΙΣΗ	Γ΄ ΚΛΙΣΗ	Β΄ ΚΛΙΣΗ
Catilina, -ae A	ordo, -inis A	multi, -ae, -a
sententia, -ae Θ	coniuratio, -onis Θ	improbis, -a, -um
	auctoritas, -atis Θ	imperitus, -a, -um
Β΄ ΚΛΙΣΗ		stultus, -a, -um
castra, -orum Ο	Ε΄ ΚΛΙΣΗ	Manlianus, -a, -um
	spes, -ei Θ	
		Γ΄ ΚΛΙΣΗ
		mollis, -is, -e
		crudelis, -is, -e

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	ΕΙΔΟΣ
Nonnulli, -ae, -a	Αντωνυμικό επίθετο ,αοριστη επιθετική αντωνυμία
Hic, haec, hoc	Δεικτική
Qui, quae, quod	Αναφορική
Is, ea, id	Οριστική
Iste, ista, istud	Δεικτική
Nemo	Αόριστη

ΡΗΜΑΤΑ	
Immineo, - , - , imminere	2
Video, vidi, visum, videre	2
Dissimulo, dissimulavi, dissimulatum, dissimulare	1
Allo, alui, alitum (altum), alere	3
Nascor, natus sum, nasci (ΜΤΧ ΜΕΛ. Nasciturus) ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ	3
Credo, credidi, creditum, credere	3
Confirmo, confirmavi, confirmatum, confirmare	1
Sequor, secutus sum, sequi (ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ)	3
Animadverto, animadverti, animadversum, animadvertere	3
Fio, factus sum, fieri	
Dico, dixi, dictum, dicere	3

Intellego, intellexi, intellectum, intellegere	3
Pervenio, perveni, perventum, pervenire	4
Intendo, intendi, intentum (intensum), intendere	3
Fateor, fassus sum, fateri (ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ)	2

qui aut ea, --- ,non videant: δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική συμπερασματική πρόταση. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το sunt και αναφέρεται στο nonnulli.

Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui non (= ut ei non) και είναι αρνητική. Εκφέρεται με υποτακτική, διότι το συμπέρασμα στη λατινική είναι μία υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική χρόνου ενεστώτα (videant), διότι εξαρτάται από το ρήμα της κύριας πρότασης (sunt) που είναι αρκτικού χρόνου (ενεστώτας) και αναφέρεται στο παρόν. Υπάρχει ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

quae imminet: δευτερεύουσα επιθετική αναφορική πρόταση ως προσδιοριστική στη λέξη ea της προηγούμενης δευτερεύουσας αναφορικής συμπερασματικής πρότασης. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae και εκφέρεται με οριστική (imminent), διότι εκφράζει το πραγματικό γεγονός, σε χρόνο Ενεστώτα.

(qui) aut ea,... , (videre) dissimulent: δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική συμπερασματική πρόταση. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το sunt και αναφέρεται στο nonnulli. Εισάγεται με την εννοούμενη αναφορική αντωνυμία qui (= ut ei, διότι συνδέεται παρατακτικά διαζευκτικά με τους συνδέσμους aut...aut με την προηγούμενη αναφορική συμπερασματική πρόταση). Εκφέρεται με υποτακτική, διότι το συμπέρασμα στη λατινική είναι μία υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (dissimulent), διότι εξαρτάται από το ρήμα της κύριας πρότασης (sunt) που είναι αρκτικού χρόνου (ενεστώτας) και αναφέρεται στο παρόν. Υπάρχει ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

quae vident: δευτερεύουσα επιθετική αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στη λέξη ea της προηγούμενης δευτερεύουσας αναφορικής συμπερασματικής πρότασης (qui aut ea dissimulent). Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae και εκφέρεται με οριστική (vident), διότι εκφράζει το πραγματικό γεγονός, σε χρόνο Ενεστώτα.

si (ego) in hunc animadvertissem: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρήμα της κύριας. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο si, διότι είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (animadvertissem), γιατί με την κύρια, που λειτουργεί ως απόδοση και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (dicerent), σχηματίζουν υποθετικό λόγο β' είδους, μη πραγματικό με υπόθεση στο παρελθόν και απόδοση στο παρόν.

Υπόθεση: si + Υποτ. Υπερσυντελικού (παρελθόν)

Απόδοση: Υποτακτική παρατατικού (παρόν)

si iste in Manliana castra pervenerit: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση σε πλάγιο λόγο ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρήμα της κύριας.

Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si*, διότι είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (*peruenerit*), γιατί με την απαρεμφατική φράση *neminem... fore*, που λειτουργεί ως απόδοση (απαρέμφατο μέλλοντα), σχηματίζουν υποθετικό λόγο α' είδους, που εκφράζει την ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

Ο ανεξάρτητος υποθετικός λόγος είναι:

Υπόθεση: *si* + οριστική συντ. μέλλοντα (*peruenerit*)

Απόδοση: οριστική μέλλοντα (*nemo tam stultus erit, ..., nemo tam improbus*).

quo (iste) intendit: δευτερεύουσα επιθετική αναφορική πρόταση ως προσδιοριστική στη λέξη *castra* της προηγούμενης υποθετικής πρότασης. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα *quo* και εκφέρεται με οριστική (*intendit*), διότι δηλώνει ένα πραγματικό γεγονός, αντί υποτακτικής πλαγίου λόγου (η πρόταση λειτουργεί ανεξάρτητα από τον πλάγ. λόγο, παρενθετικά) σε χρόνο Ενεστώτα.

qui non videat coniurationem esse factam: δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική συμπερασματική πρόταση. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *intellego* με όρο αναφοράς το *neminem*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui non* (= *ut is non*), γιατί είναι αρνητική, ενώ προηγείται η δεικτική λέξη *tam*. Εκφέρεται με υποτακτική, διότι το συμπέρασμα στη λατινική είναι μία υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική χρόνου ενεστώτα (*videat*), διότι εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*fore* απρμφ μέλλοντα που εξαρτάται από το *intellego*, ενεστώτας) και αναφέρεται στο παρόν. Υπάρχει ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

qui non fateatur (coniurationem esse factam): δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική συμπερασματική πρόταση. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *intellego* με όρο αναφοράς το *neminem*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui non* (= *ut is non*), γιατί είναι αρνητική, ενώ προηγείται η δεικτική λέξη *tam*. Εκφέρεται με υποτακτική, διότι το συμπέρασμα στη λατινική είναι μία υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική χρόνου ενεστώτα (*fateatur*), διότι εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*fore* απρμφ μέλλοντα που εξαρτάται από το *intellego*, ενεστώτας) και αναφέρεται στο παρόν. Υπάρχει ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, διότι το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

Ασκήσεις:

1. Να γραφεί ό,τι ζητείται για τους ακόλουθους τύπους:

- i. **sunt:** β' πληθυντικό υποτακτικής υπερσυντελικού.
- ii. **imminent:** β' πληθυντικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα.
- iii. **videant:** τα 3 γένη του γερουνδιακού.
- iv. **aluerunt:** απαρέμφατο του ενεργητικού μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο).
- v. **nascentem:** μετοχή του μέλλοντα και στα 3 γένη.
- vi. **secuti:** γ' πληθυντικό υποτακτικής μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο).
- vii. **animadvertissem:** γ' ενικό υποτακτικής ενεργητικού παρατατικού.
- viii. **dicerent:** αφαιρετική του σουπίνου.

- ix. **intellego:** β' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου.
- x. **fateatur:** β' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα.

2. Να γράφει ό,τι ζητείται για τους ακόλουθους ονοματικούς τύπους:

- i. **hoc:** αιτιατική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
- ii. **qui:** γενική ενικού.
- iii. **ea:** γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
- iv. **mollibus:** αφαιρετική ενικού στον συγκριτικό βαθμό στο ίδιο γένος.
- v. **multi:** δοτική πληθυντικού στον υπερθετικό βαθμό στο ίδιο γένος.
- vi. **auctoritatem:** δοτική ενικού.
- vii. **castra:** γενική πληθυντικού.
- viii. **neminem:** αφαιρετική ενικού του ουδετέρου γένους.
- ix. **spem:** ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.

3. Να τρέψετε τις δευτερεύουσες αναφορικές- συμπερασματικές προτάσεις του κειμένου σε συμπερασματικές, επιφέροντας τις απαραίτητες αλλαγές:

qui aut ea non videant, aut ea dissimulent

qui non videat coniurationem esse factam ... qui non fateatur